

**Психология ғылымдарының докторы, профессор
Ерментаева Ардақ Ризабекқызына – 60 жас**

**Doctor of Psychological Sciences, Professor
Ermentaeva Ardaq Rizabekovna is 60 years old**

**Доктору психологических наук, профессору
Ерментаевой Ардак Ризабековне – 60 лет**

Психолог-ғалым – психология ғылымдарының докторы, профессор, «Жоғары оқу орнының үздік оқытушысы» грантының, «Қазақстан Республикасының ғылымының дамуына қосқан үлесі үшін» төсбелгісінің иегері Ерментаева Ардақ Ризабекқызының ғылыми, қоғамдық және педагогикалық қызметі психология мен педагогика ғылымдарының дамуымен тығыз байланысты. Ғалым еліміздегі, жақын және алыс шет елдерінде психология ғылымына үлкен үлес қосып, оның педагогикалық психология, тұлға психологиясы, субъект психологиясы т.б. салаларының дамуына сіңірген еңбегі шексіз.

Профессор А.Р.Ерментаеваның еңбектері психологиялық күрделі құбылыстарды терең талдауымен, ой тұжырымдарының жаңашылдығымен, осы орайдағы ерекше талант-қабілетімен ерекшеленеді. Ғалым қандай психологиялық мәселені зерттесе де, оның қазақ психологиясындағы бейнеленуі және психологиялық жайттардың, салалардың ежелгі түп тамырынан бастап бүгінгі күнге дейінгі даму жолдарын, қазіргі жаһандану замандарындағы жетістіктерін жан-жақты ашып көрсету бағдарымен, мәнерімен ерекшеленеді. Атап айтқанда, А.Р. Ерментаеваның республикаға кең таралған жоғары мектепте студенттерді психологиялық дайындаудың мазмұнын, әдіс-тәсілдерін, құралдары мен формаларын жаңаша құру тұжырымдамасы мен технологиялары ғылымға игі ықпал етіп келеді.

Психология ғылымдарының докторы, профессор Ерментаева Ардақ Ризабекқызы 1961 жылы дүниеге келген. 1978 жылы Шығыс Қазақстан облысындағы Боран орта мектебін-

де білім алып, мектепте үздік оқушы болып, алтын медальмен бітірген. 1982 жылы ата-анасының үмітін ақтап, Өскеменнің алдыңғы қатарлы педагогикалық институтының физика-математика факультетіне оқуға түседі. Студент кезінен түрлі деңгейдегі студенттік ғылыми конференцияларға қатысып, үздік оқып, университетті «қызыл дипломмен» аяқтады. 1982-1989 жылдары өзі бітірген Шығыс Қазақстан облысындағы Боран орта мектебіне елеулі үлесін қосу мақсатында «Математика» мұғалімі біліктілігі бойынша педагог болып қызмет атқарды.

1989-2010 жылдар аралығында Шығыс Қазақстан мемлекеттік университетінің психология кафедрасында оқытушы, аға оқытушы, доцент, кафедра меңгерушісі, аға ғылыми қызметкер, профессор міндеттерін атқарады, 2010-2013 жылдар аралығында Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Магистратура және докторантура (PhD) институты, психологиялық-педагогикалық мамандықтар кафедрасының профессоры ретінде жұмыс істеп, педагогика саласына біршама үлесін қосты.

2013 жылдан қазіргі кезге дейін Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, психология кафедрасында профессорлық қызметін атқарып келеді.

Елімізде психологиялық дайындау және субъект психологиясы аумағындағы тұрғыларды талдау арқылы студенттерді субъект-бағдарлы психологиялық дайындау жүйесінің теориялық-әдіснамалық негізін қалаған, психологиялық даярлық пен субъектілік деңгейлерінің өзара шарттастықта танылуы

мен дамуы тұжырымдамасы мен технологиялық жобасын құрған, теориялық және эксперименттік зерттеу тұрғысынан жоғары мектепте субъект-бағдарлы психологиялық дайындаудың тиімділігі мен негізділігіндейекті дәлелдеп сипаттап берген – психология ғылымдарының докторы, профессор Ардах Ризабекқызы Ерментаева.

Ғалымның Қазақстандағы субъект психологиясы бағытында қосқан үлесі зор. Осы мәселеге қатысты теориялардың жүйеленіп, талдануы арқылы арнайы мақсат-бағдарлы психологиялық дайындау нәтижесінде түзілетін психологиялық даярлық іс-әрекетті, қарым-қатынасты жетілдіруде және өзіндік даму процесін өзекті етуде мәнді тұлғалық күрделі құрылым ретінде жаңа мазмұнмен жалпылап, анықтады. Алғаш рет Қазақстандағы жоғары мектепте студенттерге психологиялық білім беру генезисі, құрылымы, функциялары, беталысы мен мәселелерін теориялық-эксперименттік жолмен зерттеп, студенттерді психологиялық дайындау тиімділігін арттыруда субъектілік бағыттың рөлін нақтылап берді.

Оған қоса, алғаш рет жоғары мектепте студенттердің психологиялық даярлығы мен субъектілігін дамытуға қатысты тұрғылар, қағидаларды кешенді түрде талдап, субъект-бағдарлы психологиялық дайындау жүйесін теориялық-әдіснамалық негізде құру, жетілдіру мүмкіндіктерін зерттеп, жүзеге асыруда да зор еңбек сіңірген.

Алғаш рет психологиялық даярлықтың жетілу және субъектіліктің даму логикасына тіректелу; іс-әрекет, қарым-қатынас және өзіндік даму процесіндегі психологиялық даярлық пен субъектіліктің мәнін анықтау; студенттерде психологиялық даярлық пен субъектіліктің деңгейлі даму ерекшеліктерін негіздеу арқылы жоғары мектепте студенттерді субъект-бағдарлы психологиялық дайындау тұжырымдамасын жасаған.

Автордың соңғы бес жылдың көлемінде Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі ұсынған «Жоғары мектеп психологиясы» оқулығы, «Субъект бағдарлы психологиялық білім негіздері», «Қазақтардың пси-

хологиялық дамуының ұлттық-субъектілік негіздері», «Professional-pedagogical trainging. Methodology and practice» атты монографиялары, ЖОО-ның оқу кеңесі ұсынған «Студенттердің даму процесіне психологиялық қолдау», «Студенттерде зияттылықтың даму шарттары», «Мектеп жасына дейінгі бала психологиясының дамуы», «Жетім балалар психологиясы» тақырыбындағы оқу құралдары жарық көрді.

А.Р. Ерментаеваның Қазақстандағы ғылымды дамытуда әлемдік Томсон Рейтер ақпараттық базасы компаниясында нөлден жоғары импакт-фактормен басылымдарында (Web of science, Thomson Reuters), Scopus, Pubmed, zbMath, MathScinet, Agris, Georef, Astrophysicai journal базасында, Web of Science, Scopus базасындағы конференцияларда ғылыми зерттеу жаңалықтарын ғылыми басылым ретінде жариялап отырады. Ал мұны біздің еліміздің алдыңғы қатарлы дамыған елдердің қатарына қосылуға себеп болатын, рейтингімізді көтеретін жетістіктеріміз деп санауға болады.

А.Р. Ерментаеваның басшылығымен соңғы жылдардың өзінде студенттер ғылыми-зерттеулер және шығармашылық жұмыстар бойынша Халықаралық деңгейде, Республика көлемінде көптеген жүлделі орындарға ие болған. Оған қоса, студенттер, магистранттар, докторанттар ғылыми жетекшілерінің басшылығымен Халықаралық деңгейде, Республика көлемінде көптеген мақалалары немесе тезистері басылымнан шығып жарық көрген.

Ғылыми-кәсіби жолында ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлау бойынша 6 PhD докторларды, 25 ғылым магистрлерін дайындап шығарды.

Қазақстанның осындай ұлы тұлға, жаңашыл ғалым, нәзік әйел, құрметті әріптес – А.Р. Ерментаеваны 60 жастық мерей тойымен құттықтай отырып, отбасылық бақыт пен творчестволық шығармашылықтың шыңын тілейміз!

Б.Ш. Байжұманова

ис.ғ.к., психология кафедрасының доценті,

Л.Н. Гумилев атындағы

Еуразия ұлттық университеті